

روشهای ترجمه

برگرفته از کَشکول شیخ بهایی
ترجمه بهمن رازانی

صلاح صفدی گفت: مترجمان را دو روش است، یکی روش یوحنا بن بطریق و این ناعمه‌ی حمصی جز آنها. و آن این است که به کلمات مفرد و یونانی و معنایش می‌نگرند. سپس واژه‌ی مفرد عربی را که در دلالت بدان معنی مترادف آن واژه بود، بجایش می‌نهند و سپس به سراغ کلمه‌ی بعدی روند تا سراسر جمله‌ای که خواهند، ترجمه شود. این روش بدو سبب نامناسب است. چرا که از سوئی پاره‌ای واژه‌های یونانی در زبان عربی یافت نمی‌شود و در این گونه ترجمه پاره‌ای از واژه‌های یونانی بحال خویش می‌ماند. دیگر این که چگونگی ترکیب کلمات در هر زبان با زبان دیگر متفاوت است. همچنین از حیث بکار بردن مجاز که در همه‌ی زبان‌ها زیاد است نیز نقصی در ترجمه پدید می‌آید.

روش دوم اما، روش حنین بن اسحاق و جوهری و کسانی جز آنهاست. و آن این که جمله‌ای تمام خوانده می‌شود و معنیش در ذهن مترجم پرورده می‌گردد. سپس آن معنی را بزبانی دیگر در جمله‌ای مناسب آن معنی همی‌ریزد و بدون آن که اعتنا کند که واژه‌های این دو جمله یکی است یا نه. این روش درست‌تر است. و بهمین سبب نیز هست که کتابهای حنین بن اسحاق جز در زمینه ریاضی نیازمند پیرایش نیست. چه کتابهایی که وی در طب، منطق، طبیعی و الهی ترجمه کرده است نیز به اصلاح ندارد اما ریاضی وی ارزشمند نیست. بهمین سبب کتاب اقلیدس و مجسطی و فاصله‌ی آن دو را ثابت بن قره حرانی پیراسته است.